

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

15
1921

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

E.Y.D της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει¹ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐτυμολογίαι ὄνομάτων» κείμενόν τι ἐκ τοῦ ὅπ' ἀρ. 92 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Όσει Ιερᾶς μονῆς τῶν Ἰβήρων περιέχον παραδόξους ἐτυμολογίας διαιρόδων λέξεων.² Τὸ κείμενον τοῦτο δὲν εἶνε ἀνέκδοτον.

Ἐν δὲ τῷ Ὁδηγῷ τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Σιναϊτού ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Περὶ ἐτυμολογίας»³ εὑρίσκομεν μέρος τοῦ κειμένου τούτου ἐκδεδομένον. Ἐκ τῆς συγχρίσεως τῶν δύο κειμένων προκύπτει ὅτι τὰ ἐκδεδομέναν ἥδη κείμενον ἐν τῷ Ὁδηγῷ τοῦ Σιναϊτού προέρχεται ἐκ γειρογρίφου ἀκριβεστέρου καὶ κατὰ πολὺ ἀνωτέρου τοῦ κώδικος. Ηδη τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων. Ἐντεῦθεν ἔξηγοῦνται τὰ πολλὰ αφάνιμα, ἀτίνα παρατηροῦνται εἰς τὸ κείμενον τῶν Ἰβήρων, σφάλματα τοιαῦτα ὡστε καθιστῶσι ποικίλαχοῦ ἀκατανόητον τὸ κείμενον καὶ δισχερεστάτην τὴν διόρθωσιν καὶ εἰς τὸν τὰ μάλιστα ἔξησκημένον ὁρθαίμόν. Παράδειγματά τινα θέλουσι πείσει πάντα περὶ τῆς ἀριθμότητος τῶν ἀνωτέρω. Οὗτο ἐν σελ. 348 στίχ. 1 ἀναγιγνώσκομεν τὰ ἀκατανόητα ταῦτα· «Φθίσις ἐστὶν ἡ σορὸς ἐν ἥ τὸ σῶμα ὁεῖ».

1. Τόμ. δέκατος τέταρτος. Τεῦχος Δ' 31 Μαΐου 1920.

2. Σελ. 347 ἕ.

3. Πρὸς. Πατρολ. Migne τομ. 89 σ. 81. Τὸ ἔργον ἀρχεται παρὰ τῷ Σιναϊτῃ. Ἐτυμολογία ἐστίν ἡ τῆς δυνάμεως τοῦ ὄνόματος ὁρθότης, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὄνόματος ἐρμηνευομένη. Οἷον ἡ εἰρίνη κατά τὸ ἡρεμεῖν τὸν νοῦν» κτλ. «Ἄξιον σημειώσεως εἰνε ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἄλλα ἐκ τῶν καταλειφθέντων ὑπὸ τοῦ Λάμπρου κειμένων ἔχοισιν ἐκδοθῆ. Ἐνταῦθα σημειῶ, θέλω δὲ σημειοῖ καὶ εἰς τὸ ἔξῆς κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων, ἐφ' ὅσον καταλίγω εἰς δυτικά πορίσματα, δτι τὸ ὅπ' ἀριθ. ΡΛΘ' κατάλοιπον, «τοῦ ἀγ. Ἀμφιλέγιου ἐπισκόπου Ἰκονίου ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον Ιάμβων ἐκ τοῦ κώδικος Μονῆς Φιλοθέου 42 φ. 214α καὶ ἕ. στίχ. 68» (πρὸς. Ν. Ἐλλ. τομ. 14 σελ. 126) εἶνε ἐκδεδομένον ἐν τῇ πατρολογίᾳ Migne τομ. 37 σελ. 1594 ἕ. μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, καὶ τὸ ὅπ' ἀριθ. ΡΜΒ' «Γρηγορίου Θεολόγου πρὸς Παρθένιον παρανυνετικὸς (γρ. πρὸς παρθένον παρανυνετική ἐκ τοῦ κώδ. βιβλιοθήκης Πρωτάτου ἀγ. Οφους 3 φ. 372β ἕ. (Ν. Ἐλλ. τομ. 14 σ. 126) εἶνε ἐκδεδομένον ἐν πατρολογίᾳ Migne τομ. 37 σελ. 1592 ἕ. Τὰς σημειώσεις ταύτις θεωρῶ ἀναγκαῖς πρὸς ἀποφυγὴν ματαίων ρεστῶν τῶν θελόντων ν' ἀσχοληθῶσι περὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ Λάμπρου.

ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ «φύσις γὰρ οὐ σῆμα ἐστί. Σορὸς ἐν δὲ τὸ σῶμα φεῖ· καὶ ἐν σελ. 347 στίχ. 2 τὰ ἔξι ἵσου ἀκατανόητα · Σωφροσύνῃ κατὰ τὸ σῶμα φρονεῖν ἀπὸ ὑπονομῶν» ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ «Σωφροσύνῃ κατὰ τὸ σῶμα φρονεῖν οὐ τὸ σῶμα φρονεῖν ἀπὸ ὑπονομῶν». Ἐπίσης ἐν σελ. 348 στίχ. 25 «θάματος θάνατος διὰ τὸ τίθεσθαι κατὰ νότον τὸν θνήσκοντας» ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ «θάνατος θάνατος διὰ τὸ τίθεσθαι κατὰ νότον τὸν θνήσκοντας» καὶ ἐν στίχ. 5 τὸ τελείως ἀκατανόητον «Σταυρός ἥγον μῆκος καὶ πλάτος» εἶρος τὸ πλάτος ἐστὶν» ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ καὶ πλήρους «Σταυρὸς στὰ, εἴρος στάσις καὶ εἴρος ἥγον μῆκος καὶ πλάτος» εἶρος γὰρ τὸ πλάτος ἐστὶν». Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων, ἀτινα ἡδυνάμητην νὰ ποικιλασιάσω, καταφαίνεται πόσον διεφθαρμένον μετεδόθη ἡμῖν τὸ περὶ ἐτυμολογίας κείμενον ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς τῶν Ἱβίζων καὶ μετὰ ποίας προσοχῆς πρέπει νὰ κάμῃ τις χρῆσιν τούτου παραβάλλον αὐτὸ πάντοτε πρὸς τὸ ἐκδεδομένον ἥδη κείμενον. Οὗτο π.χ. τὸ ἐν σ. 347 στίχ. 2 «πλαγίζειν» πρέπει νὰ διορθωθῇ «πλαγιάζειν», ἐν σ. 348 στίχ. 4 τὸ «Κοινωνία διὰ τὸ ἔως κοινὰ εἶναι τὰ μέρη» πρέπει νὰ διορθωθῇ «Κοινωνία διὰ εἰς κοινὸν ἔναι τὰ μέρη». Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδᾳ στίχ. 10 ἀντὶ «οἰτεσθαι» γραπτέον «οἰτασθαι», τὸ ἐν σελίδῃ 349 στίχ. 12 «οὐδόντες οἱ ἐπὶ οὐδῷ ὄντες» γραπτέον «οὐδόντες οἱ ἐπὶ ἐδωδῷ ὄντες». Τὸ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδῃ στίχ. 15 «Νοτάριος δωρικὴ λέξις, νότα γὰρ τὰ γράμματα» γραπτέον «Νοτάριος, ωμαία οὐ λέξις» νότα γὰρ τὰ γράμματα καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἀτινα πᾶς τις δύναται νὰ διορθώσῃ ἔχων ὑπ’ ὅψιν τὸ παρὰ Μigne ἐκδεδομένον κείμενον καὶ ἐγαριόζων τοὺς παραδειγμένους κανόνας καὶ μεθόδους τῆς διορθώσεως τῶν κειμένων Οὗτο π.χ. ἀντὶ τοῦ ἐν σ. 349 στίχ. 2 «Μάλιν ἐκ τοῦ μαλλοῦ τῶν τριχῶν» γραπτ. «Μάλιν ἐκ τοῦ μαλλοῦ τῶν τριχῶν» καὶ στίχ. 8. ἀντὶ «Νεφέλη παρὰ τὸ τὰ νάματα φέρειν» γραπτέον «Νεφέλη παρὰ τὸ τὰ νάματα ὑφελεῖν», ἵνα ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἀναφέρω.

Κ. Ι. Δ.